

modra fakulteta

Skupnost starejših alumnov
Univerze v Ljubljani

alumniUL

Modra fakulteta
Univerze v Ljubljani
Alumni UL in Alumni

Urša Kapler

NEVIDNA ŽENSKA?

Če bi demografi preučevali ljudi, s katerimi preživljam večji del svojega življenja, bi hitro ugotovili, da so tu najbolj zastopane starejše ženske. Le-te so me skozi leta veliko naučile in močno zaznamovale potek mojega življenja, pa naj bo to moja babi, mami, učiteljica, teta, sodelavka ali profesorica. Vse prevečkrat pa so me zmotile njihove pripombe podobne slednjim: » Poglej kakšna sem« ali » Pa ne me slikat, poglej kako sem stara in grda?« Moja čustva in sociološko ozadje mi nista dovolila, da gre to mimo mene, brez da bi se vprašala, zakaj bi bilo staro grdo. Od kje izvirajo takšna pojmovanja?

Smernice zahodnih družb, ustvarjene za žensko današnjega časa, so zelo stroge. Opomnik idealne podobe nas čaka na vsakem koraku, v časopisih, reklamah, filmih ... Če se osredotočamo na idealne lastnosti ženskega izgleda, jih lahko opišemo s pridevniki kot so: mlado, vitko, lepo oblikovano telo, v dobri kondiciji in zdravo (Hurd Clark, 2011: 19), kar je pogosto nasprotje resničnim telesom žensk, ki se starajo. Toda procesa staranja in sprememb, povezanih s staranjem, ne doživljamo kot poti za razvoj novih socialnih vlog za starejše, novih mentalnih shem o starejših. Nasprotno: starejši so pogosto zaznani predvsem kot slabotna, aseksualna in včasih celo smešna bitja. Toda tudi v tem niso moški in ženske enaki.

»Moški se starajo kot dobro vino, ženske pa kot postano mleko.«

Čeprav vemo, da lepotni trendi časa in prostora zaznamujejo in oblikujejo telesa posameznikov, se premalo zavedamo, da imajo ženske drugačno izkušnjo kakor moški. Ženske slišijo različna sporočila o svojem procesu staranja, kar še posebej vpliva na posameznice, ki začnejo same sebe doživljati kot osebe na robu, kot nevidne osebe, kakor zapiše Slavenka Drakulić v svoji zbirki esejev Nevidna ženska in druge zgodbe (Nevidljiva žena i druge priče).¹ Okoli žensk kroži veliko več negativnih stereotipov o staranju kot okoli moških (Bengtson 1977; Bizjan, 2005). Posledice staranja, kot so na primer sivljenje las, moškimi lahko predstavlja znak modrosti in nekega statusa, medtem, ko je za ženske isti znak negativno zaznamovan. Ženske so največkrat »prisiljene« v barvanje las. Govorimo lahko tudi o pomlajevanju kože, pretiranem hujšanju itd. Odras dvojnega standarda vidimo v večji izpostavljenosti žensk starizmom in diskriminaciji na podlagi starosti ter v seksističnih praksah in nerealnih »lepotnih« standardih. Ženske skozi proces staranja postanejo nevidne, saj njihova zunanost oziroma telo ni več privlačno, ugotavljajo mnogi raziskovalci (gl. Calasanti, 2005; Braithwaite, 2002; Hatch, 2005; Duncan in Loretto, 2004 v Chonody in Teater 2016: 113,114). Velikokrat se »krivdo« za lastno podobo zvali na starejše ženske. Nikakor nočemo priznati, da se vzpostavljajo lepotni standardi, ki so nedosegljivi in izkrivljeni (Hurd Clark, 2011: 21; Winterich, 2007: 65).

¹ <https://www.rtvsllo.si/kultura/oder/nevidna-zenska-v-reziji-ivane-djilas-staranje-je-se-en-tabu-druzbe-v-zvezi-z-zenskami/647024>

Problematično je torej razmišljanje, da je nekaj narobe z naravnim procesom staranja žensk in s prisilo, da morajo to sanirati. Obstaja namreč iskrena želja, da so starejši v družbi dobrega zdravja in v dobri kondiciji, ki pa ne vključuje prisile k pomlajevanju in zanikanju procesa staranja. Ashton Applewhite (2017) v svoji knjigi *Lepota let ruši tabuje*. Tudi mnogi drugi se upirajo starizmu, a izzivi postajajo kljub temu vedno bolj resni, saj tudi ženske same »svoja stara« telesa večkrat označujejo z besedami: »grozno«, »obupno«, »povešeno«, »debelo«, »fuj«, »razočarajoče«, »grozljivo«, »šokantno« itd. (Hurd Clark, 2011: 38). Ti nesmiselni ideali se velikokrat prenašajo iz roda v rod in posledično ustvarjajo ženske, ne glede na starost, ki so negotove, nesamozavestne in konstanto nezadovoljne z lastno podobo. V času staranja se tako pojavijo na telesu določene spremembe, povezane s (seveda) telesnim in mentalnim, vendar pa so za družbo največkrat pomembne le tiste bolj »vidne« spremembe.

O mentalnih izzivih staranja žensk (in moških) se le malokrat govori, a so še kako prisotni in potrebni resnega premisleka.

VIRI IN LITERATURA

Bizjan, T. (2015). Staro žensko telo v mlinu kulta mladosti. *Etnolog*, 15, 81-95.

Calasanti, M., T. (2007). Bodacious Berry, Potency Wood and the Aging Monster: Gender and Age Relations in Anti-Aging. *Social Forces*, 86 (1), 335-355.

Hurd Clark, L. (2011). *Facing Age Women Growing Older in Anti-Aging Culture*. Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

Hurd Clarke, L. in Korotchenko, A. (2011). Aging and the Body: A Review. *Canadian Journal on Aging / La Revue canadienne du vieillissement*, 30, 495-510.

Hurd, Clark. L. (1999). We're not old!": Older Women's Negotiation of Aging and Oldness. *Journal of Aging Studies*. 13(4), 419- 437.

Winteric, A. J. (2007). Aging, Femininity, and the Body: What Appearance Changes Mean to Women with Age. *Gender Issues*, 24, 51– 69.